

Powszechny Spis Rolny 2020 – wyniki ostateczne w województwie wielkopolskim

29.04.2022 r.

7,4%

Spadek liczby gospodarstw
rolnych w porównaniu
z PSR 2010

Według ostatecznych wyników Powszechnego Spisu Rolnego, w 2020 r. utrzymała się notowana od lat tendencja spadku liczby gospodarstw rolnych, przy jednoczesnym wzroście ich średniej powierzchni. W strukturze użytkowania gruntów odnotowano wzrost udziału użytków rolnych (UR) w dobrej kulturze, w tym zasiewów i łąk trwałych. Wielkopolskie jest regionem produującym w uprawie głównych ziemiopłodów, szczególnie zbóż, buraków i ziemniaków. Dominuje też w hodowli świń oraz kur niosek.

Uwaga. Dane dla województwa prezentowane są według siedziby użytkownika, natomiast dane dla gmin – według siedziby gospodarstwa.

1. Gospodarstwa rolne

Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2020 r. potwierdziły utrzymanie się tendencji spadkowej liczby gospodarstw rolnych, przy jednoczesnym wzroście ich średniej powierzchni. W województwie wielkopolskim spisano 116,4 tys. gospodarstw rolnych, tj. o 7,4% mniej niż wykazano w poprzednim spisie. W ujęciu względnym spadek liczebności był tu jednak mniejszy niż przeciętnie w kraju (średni spadek w skali ogólnopolskiej kształtował się na poziomie 12,7%). Biorąc pod uwagę wielkość gospodarstw, ograniczenie liczby dotyczyło przede wszystkim gospodarstw mniejszych (o powierzchni UR od 1 do 20 ha). W okresie od poprzedniego spisu rolnego największe zmiany zaobserwowano w grupach obszarowych UR 10–15, 7–10 oraz 1–2 ha, gdzie ubyło odpowiednio: 16,8%, 15,9% i 13,4% gospodarstw. Pomimo ubytków, w strukturze gospodarstw rolnych te 3 grupy obszarowe pozostają wciąż najbardziej liczne. Największy przyrost liczebności, w porównaniu z 2010 r., odnotowano wśród gospodarstw najmniejszych o powierzchni do 1 ha UR (o 7,8%) oraz największych, należących do grup obszarowych UR powyżej 30 ha. Najwięcej gospodarstw rolnych przybyło w grupie obszarowej UR 50–100 ha (wzrost o 41,1%) oraz 100 ha i więcej (o 34,0%).

Ze względu na rodzaj prowadzonej produkcji rolniczej, największe zmiany dotknęły gospodarstwa prowadzące jednocześnie produkcję roślinną i zwierzęcą. W 2010 r. ten typ gospodarstw stanowił blisko dwie trzecie ogólnej liczby (64,8%). Zmiany strukturalne zachodzące w polskim rolnictwie, rozwijanie określonego kierunku produkcji rolnej i większa specjalizacja spowodowały, że udział gospodarstw z produkcją mieszaną (prowadzących zarówno uprawę roślin, jak i chów zwierząt) w ciągu 10 lat zmniejszył się o 18,8 p.proc. do 46,0%, na rzecz gospodarstw prowadzących wyłącznie produkcję roślinną, a ich liczba spadła o 34,2%. W 2020 r. ponad połowę całej zbiorowości stanowiły gospodarstwa o profilu roślinnym (53,0%; wzrost udziału o 18,3 p.proc.). W porównaniu z 2010 r. było ich o 41,2% więcej. Relatywnie większy wzrost dotyczył liczebności gospodarstw ukierunkowanych na produkcję zwierzęcą (o 84,5%), jednakże w ogólnej liczbie ich udział nie był znaczący, kształtował się na poziomie 1,0%.

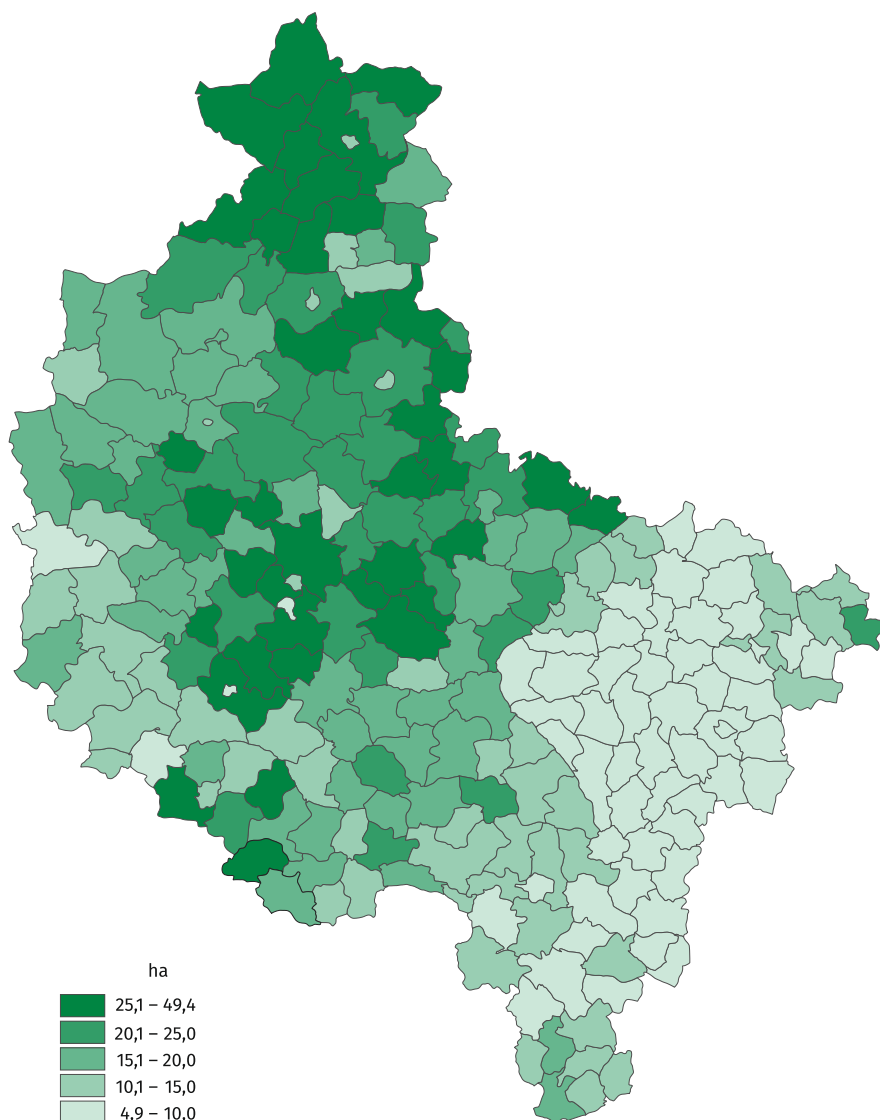
Według wyników PSR 2020 średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych w województwie wielkopolskim wyniosła 15,3 ha, tj. o 1,2 ha więcej niż w 2010 r. i o 3,9 ha więcej niż przeciętnie w kraju. Najbardziej zwiększyła się średnia powierzchnia gospodarstw mieszanych – o 4,0 ha do 20,5 ha (w kraju 13,5 ha; wzrost o 2,6 ha). Zmniejszył się natomiast średni obszar użytków rolnych w gospodarstwach prowadzących wyłącznie produkcję zwierzęcą – z 4,0 ha w 2010 r. do 1,4 ha w 2020 r. (w kraju z 3,8 do 1,8 ha).

Powszechny Spis Rolny (PSR) został przeprowadzony na terytorium Polski w okresie od 1 września do 30 listopada 2020 r., według stanu na dzień 1 czerwca 2020 r.

Spisem rolnym, jako badaniem pełnym, zostały objęte gospodarstwa rolne, których użytkownikami były osoby fizyczne (gospodarstwa indywidualne) oraz osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej

Największy spadek liczby gospodarstw odnotowano w grupach obszarowych UR od 7 do 15 ha, natomiast wzrost liczebności dotyczył przede wszystkim gospodarstw najmniejszych (do 1 ha UR) i największych (o powierzchni 50 ha i więcej)

Mapa 1. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie rolnym w 2020 r.

Największą przeciętną powierzchnią użytków rolnych (ponad 40 ha) wyróżniły się gospodarstwa rolne w gminach: Czemiń (powiat kościański), Bojanowo (rawicki) i Szydłowo (pilski)

Największą przeciętną powierzchnią użytków rolnych (ponad 40 ha) wyróżniły się gospodarstwa rolne w gminach: Czemiń (powiat kościański), Bojanowo (rawicki) i Szydłowo (pilski). Relatywnie najmniejsze gospodarstwa (średnio poniżej 6 ha UR) występowały w gminach miejskich: Turek (powiat turecki), Konin i Puszczykowo (poznański).

2. Użytkowanie gruntów i powierzchnia zasiewów

Ogólna powierzchnia gospodarstw rolnych w województwie wielkopolskim w 2020 r. wynosiła 1929,3 tys. ha, co oznacza, że w stosunku do roku 2010 zmniejszyła się o 1,2%, przy przeciętnym spadku w kraju na poziomie 1,9%. Pomimo ograniczenia całkowitej powierzchni gospodarstw, w porównaniu ze spisem z 2010 r., wielkość użytków rolnych wzrosła o 0,2% (wobec 0,6% średnio w kraju), w tym obszar użytków w dobrej kulturze zwiększył się o 0,7% (przy średnim wzroście w kraju o 2,1%). Zestawiając wyniki spisów 2010 i 2020, odnotowano wzrost areалу łąk trwałych i zasiewów (odpowiednio o 3,4% i 2,4%; w kraju o 8,1% i 5,7%), zmniejszyła się natomiast powierzchnia pastwisk trwałych (o 29,4%), upraw trwałych (o 30,6%), a przede wszystkim gruntów ugorowanych (o 55,5%; w kraju odpowiednio o: 36,3%, 2,5% i 56,5%).

Użytki rolne zajmowały obszar 1776,9 tys. ha. W strukturze użytkowania gruntów udział użytków rolnych kształtował się na poziomie 92,1% ogólnej powierzchni gospodarstw, co w stosunku do 2010 r. oznacza wzrost o 1,3 p.proc. Lasy i grunty leśne stanowiły 3,7% powierzchni, a pozostałe grunty – 4,2%, w obu przypadkach o 0,6 p.proc. mniej niż wskazywały wyniki poprzedniego spisu (w kraju udział użytków rolnych był mniejszy niż w wielkopolskim i wynosił przeciętnie 89,7%, tj. o 2,2 p.proc. więcej niż w 2010 r.). Wzrost udziału użytków rolnych, w tym

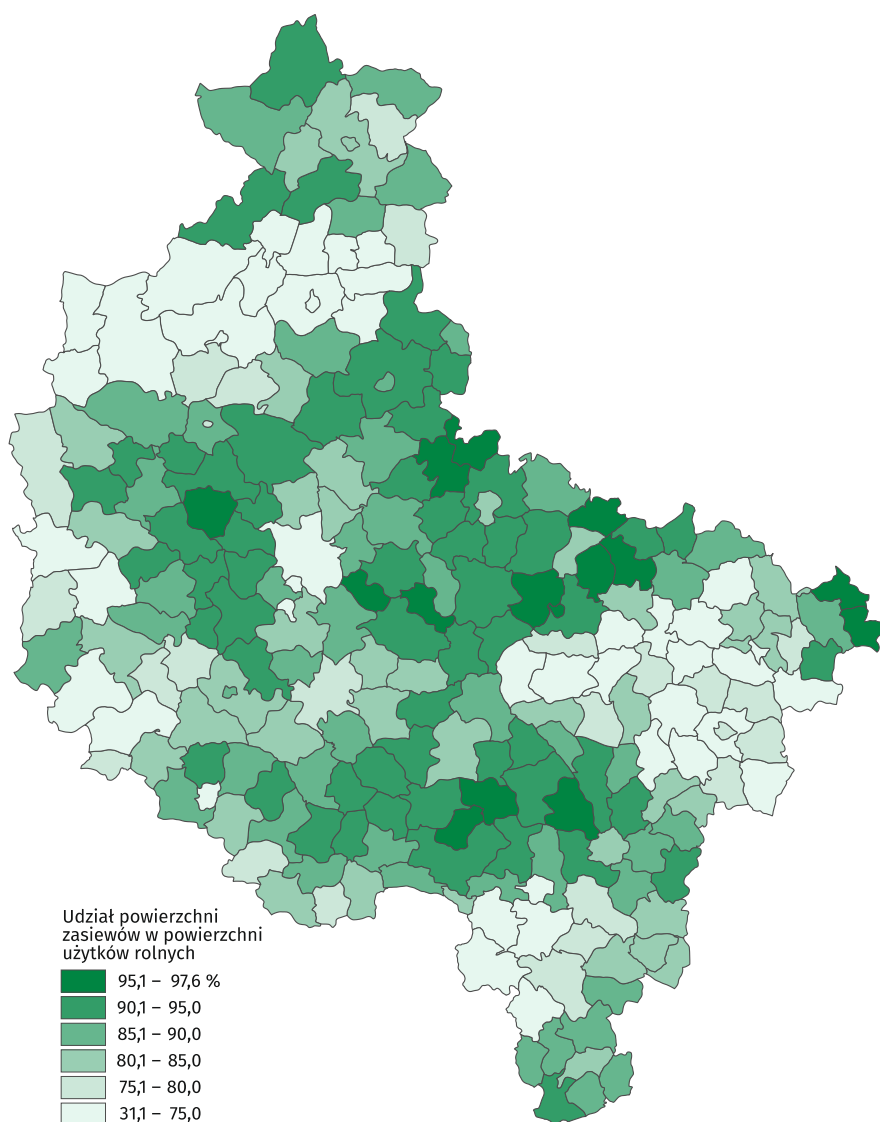
Użytki rolne stanowiły 92,1% ogólnej powierzchni gospodarstw rolnych. Wzrost udziału w stosunku do 2010 r. wiązał się ze zwiększeniem udziału zasiewów oraz łąk trwałych

w dobrej kulturze (o 1,7 p.proc.; w kraju o 3,4 p.proc.), zaznaczył się przede wszystkim większym niż w 2010 r. udziałem powierzchni zasiewów (wzrost o 2,7 p.proc. wobec 4,8 p.proc. średnio w kraju), a także łąk trwałych (o 0,5 p.proc. wobec 1,5 p.proc.).

W 2020 r. powierzchnia zasiewów w wielkopolskim obejmowała 1495,8 tys. ha, co w skali kraju stanowiło 13,6% i oznaczało największy obszar pod zasiewami wśród wszystkich województw. Podobnie jak w poprzednim spisie, wielkopolskie było dominującym regionem pod względem zasiewów zbóż i buraków cukrowych. Pierwsze miejsce zajmowało także w zasiewach ziemniaków (w 2010 r. na miejscu 3.). W uprawie warzyw gruntowych plasowało się na miejscu 3. (w poprzednim spisie na 2.), a powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku lokowały je na 3. pozycji (w PSR 2010 była to 1. lokata).

Największą powierzchnią zasiewów wyróżniły się gminy: miejsko-wiejska Środa Wielkopolska (powiat średzki) – 19,1 tys. ha, wiejska Wągrowiec (wągrowiecki) – 18,8 tys. ha i miejsko-wiejska Czempin (kościański) – 16,6 tys. ha.

Mapa 2. Powierzchnia zasiewów w 2020 r.

Wielkopolskie produkuje wśród województw pod względem powierzchni zasiewów zbóż, buraków cukrowych i ziemniaków

Największym udziałem powierzchni zasiewów w powierzchni użytków rolnych wyróżniły się gminy: Kłecko (powiat gnieźnieński), Dobrzyca (pleszewski) i Dominowo (średzki)

Powierzchnia zasiewów zbóż w 2020 r. objęła obszar 1048,6 tys. ha i w porównaniu z poprzednim spisem zmniejszyła się o 2,2%, przy spadku w kraju o 1,8%. W przypadku zbóż podstawowych ograniczenie powierzchni było większe, na poziomie 10,6% (w kraju 3,9%). W strukturze zasiewów w ramach województwa zboża stanowiły 70,1%, co w skali dziesięciu lat wskazuje na spadek udziału o 3,3 p.proc., a dla zbóż podstawowych – o 7,5 p.proc. (w kraju udziały te obniżyły się odpowiednio o 5,3 i 5,4 p.proc.). Obszar obsiany zbożem w wielkopolskim stanowił 14,0% krajowej powierzchni zasiewów, a udział następnego w kolejności województwa (mazowieckiego) był o 1,9 p.proc. mniejszy.

Największe obszarowo zasiewy zbóż (14,1 tys. ha) odnotowano w gminie wiejskiej Wągrowiec, gdzie stanowiły 75,0% całkowitej powierzchni zasiewów w gminie. Duży areal (po 11,4 tys. ha) obsiano zbożem również w gminach Środa Wielkopolska oraz Siedlec (powiat wolsztyński). Udział zbóż w powierzchni zasiewów tych gmin kształtował się na poziomie odpowiednio 59,6% i 80,7%.

Uprawa ziemniaków w województwie wielkopolskim w 2020 r. zajmowała obszar 31,0 tys. ha, tj. o 22,2% mniejszy niż w 2010 r. (w kraju powierzchnia zasiewów zmniejszyła się w tym czasie o 39,7%). Pomimo ograniczenia powierzchni, pod względem uprawy ziemniaków wielkopolskie przoduje wśród pozostałych województw. Udział w krajowej powierzchni zasiewów wyniósł w tym przypadku 13,7%, tj. o 3,1 p.proc. więcej niż w spisie 2010 r. W wojewódzkiej strukturze zasiewów ziemniaki stanowiły 2,1%. Była to wielkość porównywalna ze średnią krajową, a jednocześnie o 0,6 p.proc. mniejsza niż w poprzednim spisie (w 2010 r. w strukturze krajowej udział ziemniaków był większy niż w województwie, odpowiednio 3,6% wobec 2,7%).

Pod uprawę ziemniaków największy obszar (2,7 tys. ha) przeznaczyły gospodarstwa w gminie Nowe Skalmierzyce (powiat ostrowski). W ogólnej powierzchni zasiewów w tej gminie ziemniaki stanowiły 25,3%. Stosunkowo duży obszar objęty uprawą ziemniaków (ponad 1,0 tys. ha) wyróżniał także gminy: Środa Wielkopolska i Dominowo (powiat średzki) oraz Gołuchów (pleszewski). W strukturze zasiewów tych gmin udział ziemniaków wyniósł odpowiednio: 7,7%, 19,5% i 13,4%.

Obszar zasiewów buraków cukrowych obejmował 55,4 tys. ha i w porównaniu z poprzednim spisem zwiększył się o 29,5%, przy przeciętnym wzroście w kraju o 19,1%. Pod względem powierzchni uprawy buraków cukrowych wielkopolskie jest zdecydowanym liderem. Udział regionu w krajowej powierzchni zasiewów w 2020 r. wyniósł 22,6% wobec 20,8% dziesięć lat wcześniej i 21,6% w drugim w kolejności województwie kujawsko-pomorskim. W wojewódzkiej strukturze zasiewów buraki cukrowe stanowiły 3,7% wobec 2,9% w 2010 r. i 2,2% średnio w kraju.

Największe zasiewy buraków cukrowych (na powierzchni 2,3 tys. ha) odnotowano w gminie Czempień (powiat kościański), gdzie stanowiły 14,1% powierzchni zasiewów ogółem. Pod względem powierzchni uprawy buraków wyróżniaty się ponadto Środa Wielkopolska (1,7 tys. ha) oraz gmina wiejska Kościan i miejsko-wiejska Kostrzyn (pozański) – po 1,1 tys. ha. W strukturze zasiewów tych gmin udział buraków cukrowych wyniósł odpowiednio: 8,7%, 6,8% i 10,0%.

W okresie dziesięciolecia 2010–2020 w wielkopolskim zmniejszyła się powierzchnia zasiewów rzepaku i rzepiku. Według PSR 2020 rzepak i rzepik wysiano na obszarze 91,0 tys. ha, czyli mniejszym o 34,1%, przy wzroście w kraju średnio o 3,6%. Udział w krajowym zasiewie rzepaku zmniejszył się o 5,3 p.proc. do 9,3%, co oznacza spadek lokaty o 2 pozycje. Ograniczenie powierzchni zasiewów rzepaku i rzepiku oznaczało mniejszy udział w strukturze zasiewów w skali województwa (z 9,5% do 6,1%), a także kraju (z 9,1% do 8,9%).

Pod względem powierzchni zasiewów rzepaku i rzepiku liderem była gmina Szydłowo (powiat pilski), gdzie uprawy te zajmowały obszar 2,0 tys. ha, stanowiący 16,4% ogółu zasiewów gminnych. Duży areal obsiano rzepakiem i rzepikiem również w gminach: Kłecko (gnieźnieński) i Czempień (kościański) – po 1,9 tys. ha oraz Środa Wielkopolska (średzki) i wiejska Wągrowiec (wągrowiecki) – po 1,8 tys. ha. Udział rzepaku i rzepiku w ogólnej powierzchni zasiewów tych gmin wyniósł odpowiednio: 15,9%, 11,3%, 9,6% i 9,3%.

W strukturze zasiewów województwa wielkopolskiego udział warzyw gruntowych kształtował się na poziomie 1,4%, podobnym do notowanego w spisie 2010 r. i zbliżonym do średniej krajowej (1,5%). W 2020 r. warzywa zajmowały areal 20,4 tys. ha, tj. o 2,9% większy niż w 2010 r. W kraju powierzchnia zasiewów warzyw w ciągu dekady zwiększyła się o 22,0%. Udział wielkopolskiego w krajowym zasiewie warzyw gruntowych w 2020 r. wyniósł 12,2% (spadek o 2,2 p.proc.), co oznaczało trzeci wynik wśród województw, za kujawsko-pomorskim (15,5%) i mazowieckim (12,5%).

Największy obszar pod uprawę warzyw gruntowych przeznaczyły gospodarstwa rolne z gmin: Nowe Skalmierzyce (powiat ostrowski) – 0,9 tys. ha, Środa Wielkopolska (średzki) – 0,8 tys. ha, Opalenica (nowotomyski) oraz Blizanów i Żelazków (kaliski) – po 0,7 tys. ha. W strukturze zasiewów tych gmin udział warzywa stanowiły odpowiednio: 8,4%, 4,2%, 8,6%, 7,3% i 7,6%.

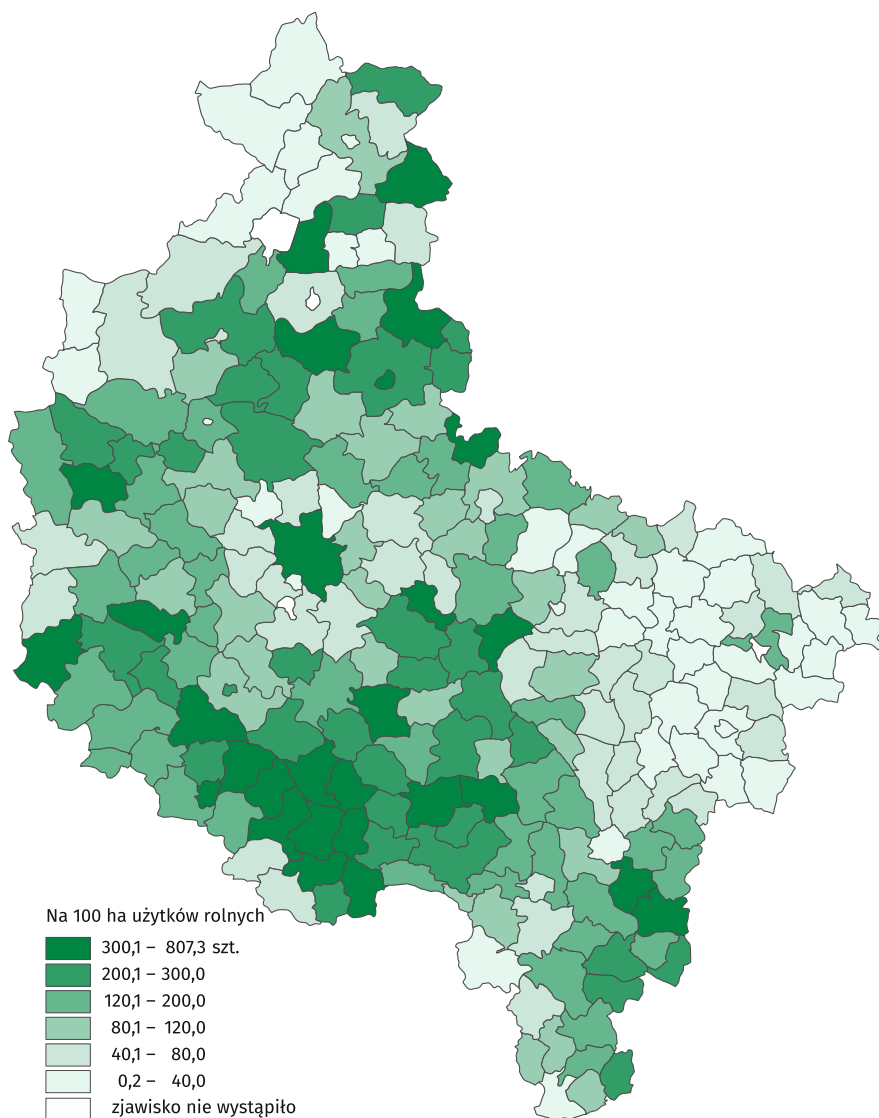
3. Zwierzęta gospodarskie

Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2020 w województwie wielkopolskim odzwierciedlają ogólny kierunek zmian zachodzących w krajowej produkcji zwierzęcej, a szczególnie wyraźne ograniczenie liczebności utrzymywanego stada świń wobec zwiększenia populacji bydła i jeszcze większego wzrostu pogłowia drobiu.

W 2020 r. pogłowie świń, liczące 3107,5 tys. sztuk, w ciągu dziesięciolecia zmniejszyło się o 1705,8 tys. sztuk, co stanowiło ponad dwie piąte ubytku w stadzie tych zwierząt ogółem (w kraju liczebność świń zmniejszyła się o 4093,2 tys. sztuk, tj. o 26,9%). Spadek pogłowia dotyczył wszystkich województw, oprócz mazowieckiego i łódzkiego, a wynikał w głównej mierze z niskiej opłacalności tuczu i występowania ognisk afrykańskiego pomoru świń (ASF). Pomimo redukcji stada aż o 35,4%, wielkopolskie zachowało 1. lokatę pod względem wielkości produkcji trzody chlewnej w Polsce, a jego udział w krajowym pogłowie świń w 2020 r. wyniósł 27,9% wobec 31,6% w 2010 r. (spadek o 3,7 p.proc.). Pogłowie loch na chów, decydujące o możliwościach reprodukcyjnych stada, liczące 250,5 tys. sztuk, stanowiło 8,1% pogłowia świń w wielkopolskim wobec 8,0% w 2010 r. (dla kraju było to odpowiednio: 813,9 tys. sztuk, 7,3% i 9,3%).

Obsada świń na 100 ha użytków rolnych wyniosła 176 sztuk, w tym 14 sztuk loch na chów (wobec odpowiednio 271 i 22 sztuki w 2010 r.). Wskaźnik ten był najwyższy w kraju; średnio w Polsce na 100 ha przypadało 76 sztuk świń, w tym 6 sztuk loch na chów (w 2010 r. odpowiednio 103 i 10 sztuk).

Mapa 3. Pogłowie świń w 2020 r.

Największą liczbę sztuk trzody chlewnej przeliczonej na 100 ha UR na poziomie gminnym, zanotowano w Lesznie, gdzie wskaźnik ten wyniósł 807 sztuk oraz w gminach Kaczory (powiat pilski) – 638 sztuk i Miejska Górka (rawicki) – 603 sztuki.

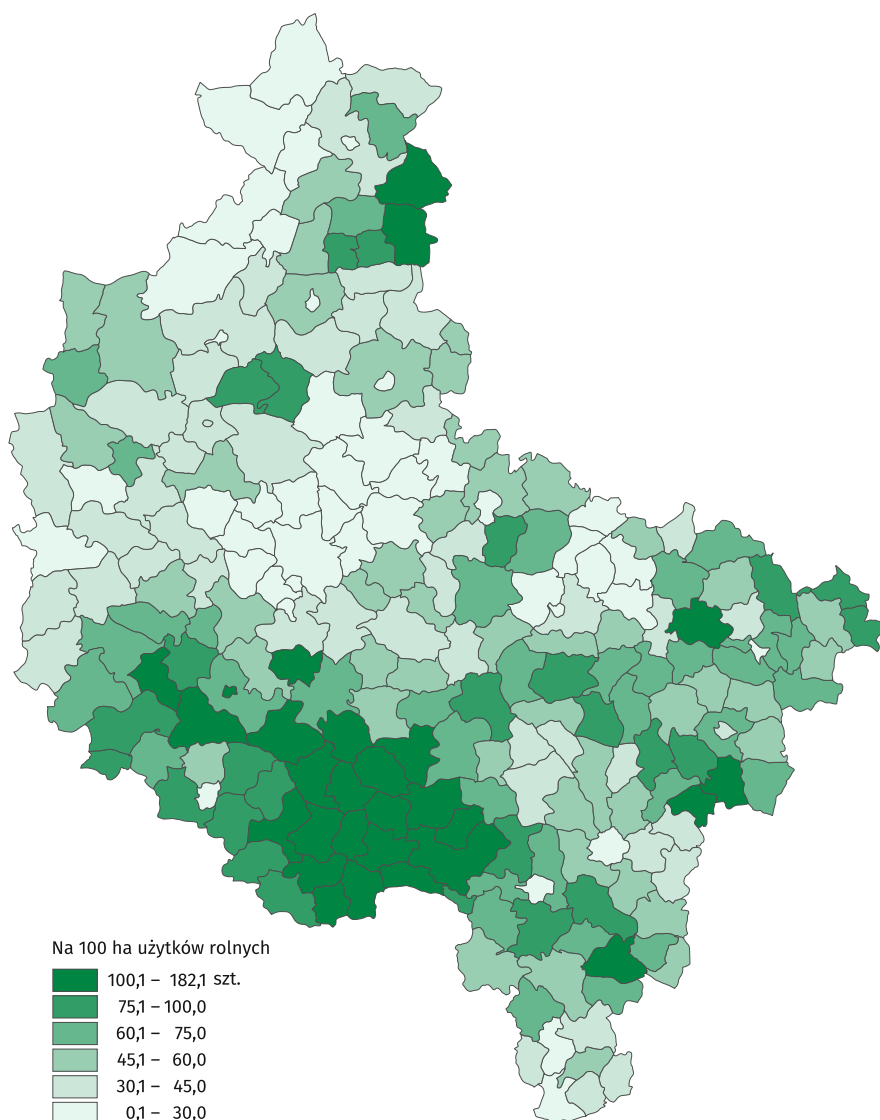
Wielkopolskie zachowuje pierwszą pozycję wśród producentów trzody chlewnej, pomimo spadku liczebności stada o ponad jedną trzecią

Obsada świń na 100 ha UR była największa w Lesznie (807 sztuk) oraz w gminach Kaczory (638 sztuk) i Miejska Górka (603 sztuki).

Wyniki PSR 2020 wykazały w wielkopolskim liczebność stada bydła na poziomie 1095,5 tys. szt., czyli o 29,8% więcej niż wynikało z PSR 2010. W przekroju województw był to najwyższy zanotowany wzrost. W skali kraju populacja bydła zwiększyła się o 9,9%, tj. o 566,9 tys. sztuk – z tego niemal połowa dotyczyła przyrostu stada w wielkopolskim (251,6 tys. sztuk). Biorąc po uwagę wielkość udziału w krajowym stadzie bydła (17,4% wobec 14,7% w 2010 r.), wielkopolskie uplasowało się o lokatę wyżej niż 10 lat wcześniej, zajmując 2. miejsce za mazowieckim. Warto zaznaczyć, że pod względem odsetka krów (12,6% wobec 11,5% w 2010 r.), województwo nadal zajmowało 3. pozycję za mazowieckim i podlaskim. Ponadto zanotowano spadek udziału krów w populacji wojewódzkiej na poziomie 7,6 p.proc. (w kraju odsetek mniejszy o 6,8 p.proc.), co wskazuje na przesunięcia w profilu produkcji w gospodarstwach rolnych zajmujących się chowem bydła (stopniowe ograniczanie stada bydła mlecznego na rzecz bydła mięsnego).

Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych wyniosła 62 sztuki dla bydła ogółem i 18 sztuk dla krów, przy średniej obsadzie w kraju na poziomie 42 i 17 sztuk (w 2010 r. było to 48 sztuk bydła, w tym 17 sztuk krów; w kraju odpowiednio 39 i 18 sztuk).

Mapa 4. Pogłowie bydła w 2020 r.

Chów i hodowla bydła koncentrowała się przede wszystkim w południowo-zachodnich gminach województwa. Największą obsadę bydła na 100 ha użytków rolnych zanotowano w gminach: Rozdrażew (powiat krotoszyński) – 182 sztuki, Pakosław (rawicki) i Pogorzela (gostyński) po 181 sztuk oraz Piaski i Pępowo (gostyński) – odpowiednio 164 i 160 sztuk.

Odsetek krów w strukturze stada bydła w porównaniu z 2010 r. zmalał o 7,6 p.proc.

Obsada bydła na 100 ha UR była największa w gminie Rozdrażew (182 sztuki) oraz Pakosław i Pogorzela (po 181 sztuk).

W odniesieniu do wyników spisu przeprowadzonego w 2010 r., w 2020 r. w wielkopolskim odnotowano bardzo wysoki wzrost populacji drobiu – o 46,8%, przy średnim wzroście w kraju o 29,6%, co świadczy o silnym rozwoju tej branży zarówno w województwie, jak i w kraju. Liczba kur niosek stanowiła 43,6% liczącego 47206,8 tys. sztuk stada i zwiększyła się w tempie podobnym do ogółu drobiu – 43,3% (w kraju odpowiednio 29,6% i 8,3%). Województwo z udziałem w krajowym pogłowie, który wyniósł 20,9%, zajmowało 2. lokatę (za mazowieckim), natomiast pod względem utrzymywanego stada kur niosek (37,2%) objęło 1. miejsce.

Odnotowano dynamiczny wzrost populacji drobiu – o 46,8%

Obsada drobiu na 100 ha użytków rolnych w 2020 r. kształtowała się na poziomie 2657 sztuk, w tym 1157 sztuk kur niosek, przy średniej dla kraju odpowiednio 1511 i 370 sztuk (w 2010 r. na 100 ha użytków rolnych w województwie przypadało 1813 sztuk drobiu, w tym 809 sztuk niosek; w kraju odpowiednio 1173 i 344 sztuki).

W przekroju terytorialnym największą obsadą drobiu na 100 ha UR charakteryzowała się gmina Rawicz (powiat rawicki), gdzie wyniosła 74758 sztuk, Stęszew (poznański) – 23931 sztuk, a w dalszej kolejności gminy powiatu kaliskiego Koźminek i Opatówek – odpowiednio 17170 i 14596 sztuk.

4. Nawożenie roślin

Według danych PSR 2020 w okresie od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r. gospodarstwa rolne w województwie wielkopolskim zużyły 273,9 tys. ton nawozów mineralnych, tj. azotowych, fosforowych i potasowych (NPK) łącznie oraz 169,8 tys. ton wapniowych (CaO). W porównaniu z rokiem 2010 zużycie nawozów mineralnych wzrosło średnio o 2,7%, w tym najbardziej nawozów potasowych – o 31,3%, natomiast zużycie wapna nawozowego zwiększyło się 2-krotnie. W skali całego kraju wzrost zużycia był większy, w przypadku nawozów mineralnych o 10,1%, w tym potasowych o 41,2%, a wapniowych – ponad 2-krotny.

W 2020 r. zwiększyło się zużycie nawozów, z tego najbardziej – dwukrotnie – wzrosło zużycie wapna nawozowego

Na 1 ha użytków rolnych w 2020 r. w wielkopolskim zużyto średnio 154,2 kg nawozów mineralnych, tj. o 3,7 kg więcej niż 2010 r. W przypadku nawozów potasowych zużycie wzrosło o 10,8 kg na 1 ha, natomiast średnie zużycie nawozów azotowych i fosforowych obniżyło się odpowiednio o 6,2 oraz o 0,9 kg. W kraju obserwowano wzrost średniego zużycia wszystkich rodzajów nawozów mineralnych, ale poziom zużycia we wszystkich kategoriach był niższy od notowanego w wielkopolskim. W regionie na 1 ha upraw zastosowano przeciętnie 81,6 kg nawozów azotowych, 45,6 kg – potasowych i 27,2 kg – fosforowych, podczas gdy średnie krajowe wyniosły odpowiednio: 69,1, 37,4 i 24,0 kg/ha.

Wzrost zużycia nawozów wapniowych wiązał się z wprowadzonym w 2019 r. „Ogólnopolskim programem regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie”. W wielkopolskim średnie zużycie nawozów wapniowych w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych w 2020 r. wyniosło 95,6 kg i w stosunku do 2010 r. zwiększyło się o 49,9 kg. W kraju stosowano przeciętnie 89,6 kg/ha tego rodzaju nawozów, tj. o 49,8 kg więcej niż wykazano w poprzednim spisie. Poziom nawożenia w województwach jest zróżnicowany, zależny od rodzaju i klasy gleby oraz intensywności produkcji roślinnej. Z uwagi na obszar województwa i powierzchnię użytków rolnych, wielkopolskie zużywa ilościowo najwięcej nawozów. Jednakże pod względem przeciętnego zużycia na 1 ha plasuje się bliżej środkowej części listy województw (od miejsca 3. przy nawozach potasowych, do 7. w przypadku wapna nawozowego), każdorazowo przyjmując wartości powyżej średnich dla kraju.

5. Ciągniki i maszyny rolnicze

Zmiany zachodzące w okresie międzypisowym w polskim rolnictwie, modernizacja gospodarstw rolnych i coraz większa ich specjalizacja spowodowały w wielu miejscach przebudowę parku maszynowego, zarówno w ujęciu ilościowym, jak i jakościowym. W gospodarstwach rolnych w województwie wielkopolskim znajdowało się 154,8 tys. ciągników, o 2,1% więcej niż wykazano w poprzednim spisie. Wzrost liczby tego typu maszyn przebiegał w tempie podobnym do obserwowanego w kraju. Zwiększyło się również wyposażenie w kombajny zbożowe. W gospodarstwach rolnych w wielkopolskim było ich 19,4 tys., tj. o 2,5% więcej niż w 2010 r. (w kraju o 10,2% więcej). Gospodarstwa posiadały ponadto 49,1 tys. opryskiwaczy polowych, o 7,3% mniej niż w poprzednim spisie (w kraju o 5,8% mniej). W porównaniu z PSR 2010 w gospodarstwach odnotowano również mniejszą liczbę opryskiwaczy sadowniczych (2,0 tys. sztuk – o 22,0% mniej; w kraju o 1,4% więcej) oraz kombajnów ziemniaczanych (6,8 tys. sztuk – o 31,6% mniej; w kraju o 24,9%) i buraczanych (1,8 tys. sztuk – o 66,2% mniej; w kraju o 62,0%).

Stopień wyposażenia gospodarstw rolnych w wielkopolskim w ciągniki i maszyny rolnicze był wyższy niż przeciętnie w Polsce. Na 100 gospodarstw przypadają tu m.in. 133 ciągniki wobec 110 w kraju

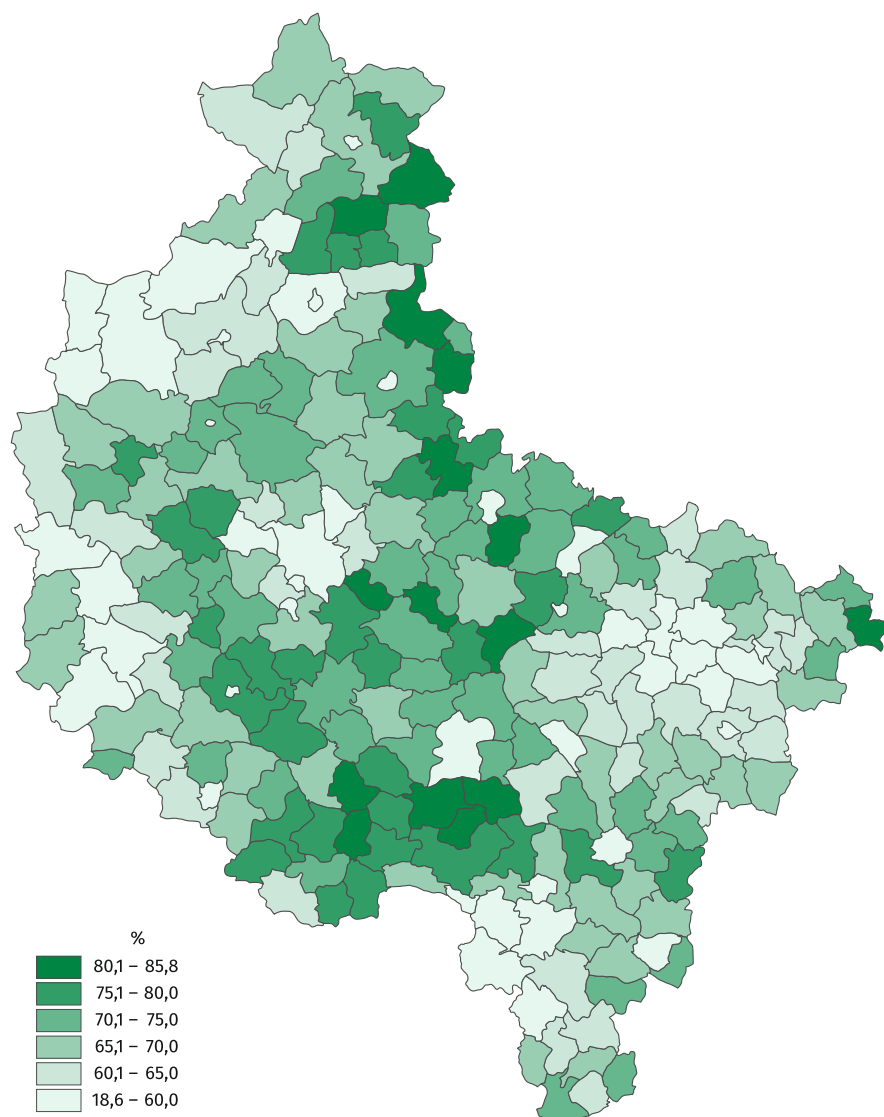
Wobec spadku liczby gospodarstw i ich większej specjalizacji, w okresie dziesięciolecia 2010–2020 zmieniła się nie tylko liczba bezwzględna ciągników i maszyn rolniczych, ale także

stopień wyposażenia gospodarstw. W 2020 r. na 100 gospodarstw rolnych w wielkopolskim przypadają przeciętnie 133 ciągniki, 42 opryskiwacze polowe, 17 kombajnów zbożowych, 6 ziemniaczanych i 2 buraczane oraz 2 opryskiwacze sadownicze.

Gminami wyróżniającymi się liczbą ciągników przypadającą na 100 gospodarstw rolnych były: Kleszczewo w powiecie poznańskim (244 ciągniki), Brodnica w śremskim (229) oraz Wysoka w pільskim (222), natomiast największą liczbę kombajnów zbożowych odnotowano w gminach powiatu gnieźnieńskiego Mieszeszyn i Kłeczek (po 41 kombajnów na 100 gospodarstw rolnych), a także Damasławek w węgrowskim (40). Relatywnie najwięcej kombajnów ziemniaczanych znajdowało się w gminie Dominowo (powiat średzki) i Nowe Skalmierzyce w ostrowskim (w obu przypadkach po 40 w przeliczeniu na 100 gospodarstw rolnych) oraz Środa Wielkopolska (38), a opryskiwacze polowe – w gminie Wysoka (powiat pільski) i Kleszczewo w poznańskim (po 73 na 100 gospodarstw) oraz Mieszeszyn (gnieźnieński) i Damasławek w węgrowskim (po 71).

Podobnie jak w spisie 2010 r., stopień wyposażenia maszynowego gospodarstw rolnych w wielkopolskim, dla wymienionych wyżej typów maszyn rolniczych, był wyższy niż przeciętnie w kraju. Największa różnica dotyczyła ciągników (133 sztuki na 100 gospodarstw wobec blisko 110 sztuk w kraju). W tym przypadku stopień wyposażenia gospodarstw zwiększył się średnio o 12 sztuk (w kraju o blisko 16).

Mapa 5. Gospodarstwa rolne wyposażone w ciągniki w 2020 r.

Największy udział gospodarstw wyposażonych w ciągniki zanotowano w gminie Wysoka (85,8%), a najmniejszy w gminie miejskiej Kościan (18,6%)

W przekroju gminnym największy udział gospodarstw wyposażonych w ciągniki w liczbie gospodarstw ogółem odnotowano w gminie Wysoka (powiat pільski) – 85,8%, a następnie Kleszczewo (poznański) – 85,5%, natomiast najmniejszy zaobserwowano w gminie miejskiej Kościan, gdzie wyniósł on 18,6%.

6. Źródła dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego

Na przestrzeni lat 2010–2020 odnotowano wzrost odsetka gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego uzyskujących dochody z tytułu innych niezarobkowych źródeł utrzymania (poza emeryturą i rentą) oraz pobierających emerytury i renty. Obniżył się natomiast udział gospodarstw dla których źródłem dochodów była działalność pozarolnicza oraz praca najemna. Należy zauważyć znaczny wzrost odsetka gospodarstw, które uzyskały dochody z innych niezarobkowych źródeł (był on ponad 3-krotnie wyższy od notowanego w 2010 r.), na co wpływ miał m.in. program „Rodzina 500+”.

Wyniki PSR 2020 wykazały, że w okresie od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r. łącznie, dochody z prowadzonej działalności rolniczej uzyskało 115,5 tys. gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego (125,1 tys. w 2010 r.). Dla 40,4% ogółu omawianych gospodarstw źródłem dochodów była praca najemna (spadek o 2,1 p.proc. w stosunku do 2010 r.), a dla 27,1% – emerytury i renty (wzrost o 1,5 p.proc.). Na przestrzeni 10 lat udział gospodarstw domowych dla których źródłem dochodów były inne niezarobkowe źródła utrzymania poza emeryturą i rentą (w skład których wchodzi m.in. świadczenie wychowawcze z programu „Rodzina 500+”) wzrósł o 11,5 p.proc. do poziomu 16,2%. Najmniejszy odsetek odnotowano dla gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego, które uzyskały dochody z działalności pozarolniczej (15,2%, w porównaniu z 2010 r. spadek o 2,5 p.proc.).

W województwie wielkopolskim wśród gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego przeważały takie, dla których głównym źródłem utrzymania (tj. źródłem dochodów przekraczających 50% dochodów ogółem) była działalność rolnicza. Natomiast w kraju odnotowano przewagę gospodarstw, dla których głównym źródłem dochodów była praca najemna (w 2010 r. zarówno w wielkopolskim, jak i w kraju dominującym źródłem dochodów gospodarstw była działalność rolnicza).

Działalność rolnicza stanowiła główne źródło dochodów dla 41,0% gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego (w stosunku do 2010 r. spadek o 6,0 p.proc.), a dla 27,6% była to praca najemna (wzrost o 4,5 p.proc.). Mniejszy był udział gospodarstw dla których głównym źródłem utrzymania były emerytury i renty (10,2% wobec 9,1% w 2010 r.) oraz działalność pozarolnicza (8,2% wobec 9,3%). Odsetek gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego, dla których głównym źródłem dochodów były inne niezarobkowe źródła utrzymania (poza emeryturą i rentą) wyniósł 1,3% (wobec 1,6% w 2010 r.).

Głównym źródłem dochodów gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego była działalność rolnicza

7. Nakłady pracy w gospodarstwach rolnych

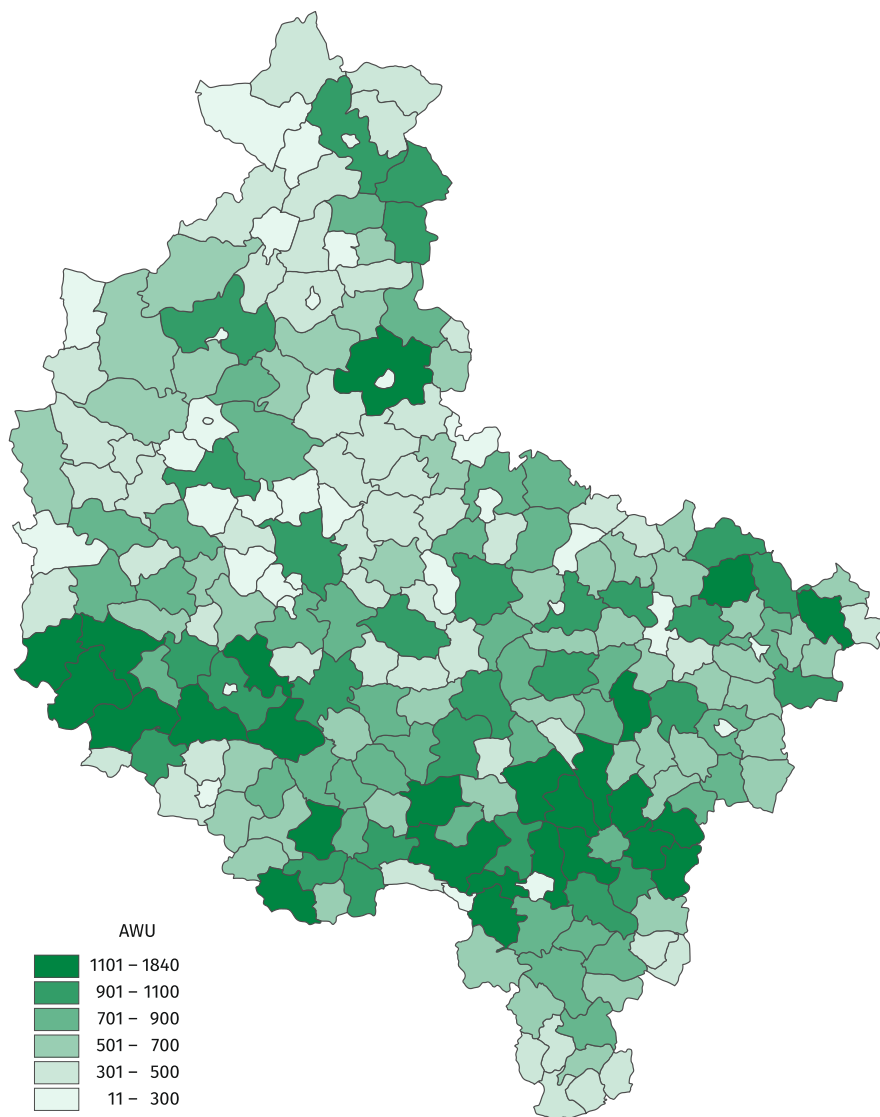
Według PSR 2020 w roku gospodarczym 2019/2020 całkowite nakłady pracy ludzkiej we wszystkich gospodarstwach rolnych wyniosły 149,4 tys. AWU¹, w tym w gospodarstwach indywidualnych – 139,8 tys. AWU.

Na przestrzeni 10 lat zaobserwowano zmniejszenie udziału rodzinnej siły roboczej w nakładach pracy ogółem w gospodarstwach indywidualnych, natomiast zwiększył się odsetek pracowników najemnych stałych w tych gospodarstwach.

Udział rodzinnej siły roboczej w nakładach pracy w gospodarstwach indywidualnych wyniósł 89,4%, tj. o 4,5 p.proc. mniej niż w 2010 r. W kraju udział nakładów pracy rodzinnej był nieco wyższy i wyniósł 92,3% (spadek o 4,0 p.proc.). W gospodarstwach indywidualnych nakłady pracy osób spoza rodziny wynikały głównie z zatrudniania pracowników najemnych stałych (6,5% ogółu nakładów pracy, wzrost w skali dekady o 2,7 p.proc.). W kraju udział pracowników najemnych stałych wyniósł 4,0% (w 2010 r. 1,9%).

¹ Roczne Jednostki Pracy (Annual Working Unit – AWU), tj. pracujący w trakcie 12 miesięcy w różnym wymiarze czasu w przeliczeniu na „pełnozatrudnionych w roku” (min. 2120 godzin pracy w roku).

Mapa 6. Nakłady pracy w gospodarstwach rolnych ogółem poniesione na produkcję rolniczą w 2020 r.

Największe nakłady pracy poniesiono w gminach Blizanów i Opatówek (powiat kaliski) oraz Przemęt (wolsztyński)

Największe nakłady pracy poniesiono w gminach Blizanów i Opatówek (powiat kaliski) oraz Przemęt (wolsztyński), natomiast najmniejszymi nakładami charakteryzowały się gminy miejskie: Puszczykowo (powiat poznański), Czarnków (czarnkowsko-trzcianecki) oraz Obrzycko (szamotulski).

* * *

W przypadku cytowania danych Głównego Urzędu Statystycznego prosimy o zamieszczenie informacji: „Źródło danych GUS”, a przypadku publikowania obliczeń dokonanych na danych opublikowanych przez GUS prosimy o zamieszczenie informacji: „Opracowanie własne na podstawie danych GUS”.

Opracowanie merytoryczne:
Urząd Statystyczny w Poznaniu

Dyrektor Jacek Kowalewski

Tel.: 61 2798 266

Współpraca z Mediami:

Arleta Olbrot

Wielkopolski Ośrodek Badań Regionalnych

Tel.: 61 2798 345

e-mail: a.olbrot@stat.gov.pl

Rozpowszechnianie:

Wielkopolski Ośrodek Badań Regionalnych

Wojewódzkie Informatorium Statystyczne

Tel.: 61 2798 320, 61 2798 323

poznan.stat.gov.pl

[@Poznan_STAT](https://twitter.com/Poznan_STAT)

[@UrządStatystycznywPoznaniu](https://www.facebook.com/UrządStatystycznywPoznaniu)

Powiązane opracowania:

Publikacja GUS pt. *Powszechny Spis Rolny 2020. Metodologia i organizacja badania*

<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rolnictwo-lesnictwo/psr-2020/powszechny-spis-rolny-2020-metodologia-i-organizacja-badania,3,1.html>

Ważniejsze pojęcia i wyjaśnienia metodologiczne zawarto w wyżej wymienionych opracowaniach.

Temat dostępny w bazach danych:

Bank Danych Lokalnych – Powszechne Spisy Rolne – PSR 2020

<https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>